

Hoofdstuk 1

Tel Aviv

‘Hans Buurman, alweer welkom.’ Albert staat op en schudt de voormalig hoofdinspecteur van het Amsterdamse politiekorps de hand. ‘De jaren hebben op jou geen invloed.’

Leon grinnikt bij Alberts woorden en gaat ook staan. ‘Wij gaan samen ver terug. Ik moet eerlijk zeggen dat ik Alberts mening niet deel. Je haren worden met de dag witter.’ Hij steekt zijn hand uit, die Buurman drukt.

‘Goede vlucht? El-Al neem ik aan? Hotel naar je zin?’ Albert zet een kan koffie op tafel. ‘Of iemand paardenpis, zoals onze halve Israëliër Verheij thee betitelt?’

‘Doe maar koffie.’

Albert schenkt in en neemt plaats naast Leon.

‘Hans, je hebt mij om een onderhoud gevraagd. Ik ga ervan uit dat wat je met mij wilt bespreken een vertrouwelijk karakter heeft. Dan is dit de beste plaats omdat we hier ook met de meest moderne middelen niet kunnen worden afgeluisterd. Bovendien is Albert, zoals je weet, mijn vroegere plaatsvervanger. Heb je er bezwaar tegen dat hij bij ons gesprek is?’

‘Ik had er niet op gerekend dat Albert er ook bij is, maar begrijp je motivatie.’ Hans neemt een slok koffie en pakt een stroopwafel van een schoteltje.

‘Goudse’, zegt Albert en pakt er ook een.

‘Ik zit hier namens twee vrouwen die mij vorige week om advies hebben gevraagd en mij ook een voorstel hebben gedaan. Zie mij als een niet geheel onpartijdige bemiddelaar’, begint Hans.

‘Maar waarom zitten zij dan niet hier in plaats van jij?’ vraagt Leon. *Ik denk dat ik het antwoord weet omdat ik vermoed wie een van de beide vrouwen is.*

‘Emily, Wolfs vroegere partner en Yvette. Die laatste kun je je vast nog wel herinneren.’

Leon slikt een keer. Yvette heeft hem meer dan eens geholpen. Emily iets weigeren is gemakkelijk, maar Yvette...

‘Het gaat om twee verschillende zaken: Bloemhof en het aan de kaak stellen van desinformatie, wat met de Groene Orde te maken heeft. Emily is vooral gefocust op het neerhalen van de politicus en Yvette wil de desinformatie die de Nederlandse bevolking dagelijks wordt voorgeschoteld, aan de kaak stellen. Zie dat laatste als een persoonlijke kruistocht.’

‘Neerhalen?’ Leon fronsst zijn wenkbrauwen.

‘Ik had ook uitschakelen of neutraliseren kunnen zeggen. Wolf heeft dat altijd voor ogen gehad, maar hij is niet meer.’

‘Bloemhof. Hoe hadden de vrouwen gedacht hem van het toneel te laten verdwijnen zonder dat ze een dag later achter de tralies zitten? Hans, ik vraag me nog steeds af waarom je hier zit.’

‘Wolf is in de Verenigde Staten om het leven gekomen en jij weet wie daar verantwoordelijk voor is. Ik denk dat ik daar na wat plussen en minnen, zoals ik dat noem, ook achter ben gekomen.’

Dat kan ik mij totaal niet voorstellen. Albert, Fabienne en ik zijn volgens mij de enigen die daarvan op de hoogte zijn, al houd ik daarbij een slag om de arm.

Leon kijkt schuins naar zijn voormalige compagnon, die niet reageert. ‘Hans, dat geloof ik niet. Zelfs ik moet ernaar gissen wat er zich in de Verenigde Staten heeft afgespeeld.’

‘Dat komt uit de mond van de voormalige directeur van de Mossad niet bepaald geloofwaardig over’, grinnikt Buurman. ‘Maar ik geef je het voordeel van de twijfel en noem wat je zojuist hebt gesteld een witte leugen. Sta mij toe man en paard te noemen. Wolf is op een kerkhof begraven, althans de urn die in een kist lag. Drie dagen later heeft Emily het graf bezocht. Ze heeft toen voor zijn grafsteen een penning gevonden die alle SpecOps bezitten. Die penning is er heel kort na de begrafenis neergelegd. Emily heeft Atte gevraagd of hij dat heeft gedaan, maar Atte ontkende dat. Hij wist ook niet of Wolf die penning bij zich had toen hij naar de Verenigde Staten ging, maar vermoedde dat dat het geval was.’

Emily heeft zich toen tot Nicole gewend, die veel contact met Wolf had, en haar gevraagd of zij iets over die penning wist. Nicole vertelde haar dat zij die penning nooit heeft gezien. Zij heeft voorgesteld om het mij te vragen omdat Wolf en ik elkaar regelmatig zagen.' Hier zwijgt Hans een moment om een stukje van de stroopwafel te nemen.

Ik ben benieuwd naar het vervolg, maar wat ik tot nu toe heb gehoord, getuigt van Fabiennes weinig professionele optreden.

'Ik heb mijn voelhorens bij de SpecOps uitgestoken en kwam tot de conclusie dat een commando die penning altijd overal mee naartoe neemt. Noem het een soort bijgeloof, of wat je je daarbij ook wilt voorstellen. Ik ga ervan uit dat Wolf die penning bij zich had toen hij naar de Verenigde Staten ging. Volgens Emily was hij er zeker van dat de Black-Ops, het uitschakelen van Zaheer Mahsud, een fluitje van een cent was. Dat bleek een vergissing. Ik vraag hier niet naar details. De penning is door zijn partner in crime gevonden nadat zij hem had gedood. Zij is misschien één dag na de begrafenis naar zijn graf gegaan en heeft de penning voor de steen gelegd. Ik zeg bewust "zij" omdat ik denk dat ik weet wie met hem mee is gegaan. Was haar naam Fabienne?'

Knap, Buurman, heel goed geanalyseerd. Maar ik voel er niets voor om je visie te beamen. Ontkennen is ook een zwakte. Albert begrijpt wanneer hij zijn mond moet houden.

'Hans, ik ga daar niet op in. Jouw visie. Er zijn zaken die ik niet met jou kan delen. Nog koffie?'

'Nee, dank je.'

Leon schenkt voor Albert en zichzelf in en gaat weer zitten.

'Begrijp ik. Ik had niet op een bekentenis gerekend. Mijn conclusie nadat ik in mijn kristallen bol heb gestaard, heb ik met niemand gedeeld, ook niet met Emily. Zij weet niet beter dan dat een SpecOps bij Wolfs graf heeft gestaan en daar zijn penning heeft neergelegd. Als zij ooit te weten komt dat die aan Wolf toebehoorde, zal zij direct Atte en Verheij daarvan op de hoogte stellen. Emily en Yvette zijn goede vriendinnen. Yvette weet wie Fabienne is omdat zij op jouw verzoek de offshore-rekening van de Française heeft gehackt. Stel dat zij ook het een en ander combineren, zoals ik dat zojuist heb gedaan, komen ze misschien tot dezelfde conclusie. Emily zal haar vermoeden dat Fabienne achter de

dood van haar partner zit, direct met Atte en Verheij delen. Verheij woont hier, in Israël. Als hij denkt dat jij medeverantwoordelijk voor de dood van zijn bloedbroeder bent, zou ik niet graag in je schoenen staan.’ Hans kijkt hem open aan.

Dit ruikt naar bedekte chantage, de Dienst waardig. Hij heeft gelijk waar het Verheij betreft. Het is beter om niet verder op zijn woorden in te gaan. Ik denk dat hij daar op rekent. Een goed verstaander...

‘Hans, wat willen de beide vrouwen van mij, of moet ik de Dienst zeggen?’

‘Ik denk beide. Het gaat om het volgende...’

Als Buurman na een half uur is uitgesproken, waarbij hij hem regelmatig een vraag heeft gesteld, zucht hij diep en schudt langzaam zijn hoofd. Wat zij vragen, of beter gezegd willen, kan hij niet over beslissen. Dat moet hij met de premier opnemen met wie hij een uitstekende relatie heeft opgebouwd. Zij zal hem zeker om zijn advies vragen. Als hij negatief adviseert, kan hij nu beter gelijk zeggen dat Emily en Yvette het kunnen vergeten, maar dat zou gevolgen kunnen hebben. Dat heeft Buurman, zij het in bedekte termen, door laten schemeren. Anderzijds zou het op de ontwikkeling van een van de belangrijkste wapens, die momenteel een steeds prominentere rol in een gewapend conflict spelen, een stap voorwaarts kunnen worden.

‘Hans, ik wil nu niet op het verzoek van de vrouwen, zoals door jou naar voren gebracht, ingaan. Daar heb ik meer tijd voor nodig. Ik heb een paar vragen over de killerdrone die je hebt genoemd en volgens jouw informatie minder dan vijftig procent betrouwbaar is. Hoe kom je aan die wijsheid?’ *Als dat ook “kristallen bol”-werk is, begin ik echt aan hem te twifelen. Dat zou niet de eerste keer zijn en is me in het verleden wel eens opgebroken. Maar ik moet grenzen stellen.*

‘De Israëliërs hebben een aantal minidrones aan Oekraïne gegeven, die de naam Blue Wasp dragen. Bij een Russische verrassingsaanval ten noorden van Kherson, is er een tiental met een paar besturingssystemen in hun handen gevallen. Yvette heeft nog contact met Igor Yakushin.’

‘Igor heeft ruim een jaar geleden ontslag bij IMPF genomen en zich weer bij de Russische strijdkrachten gevoegd’, zegt Albert die zich voor het eerst in het gesprek mengt.

‘Ik wist niet dat er een aantal drones van Israëliische makelij in handen van de Russen zijn gevallen. Overigens is er een heel beperkt aantal aan Oekraïne geleverd. De helft ervan is waarschijnlijk op het Dark Net aangeboden. De beslissing om dat soort wapens aan een van de strijdende partijen te leveren, wordt niet door de Dienst geadviseerd. Wat zijn de tekortkomingen van de drone?’

‘Het heeft te maken met de software. Volgens Igor is de gezichtsherkenning onbetrouwbaar.’

Het wordt stil. Leon pakt een stroopwafel van het schoteltje, neemt een hap van de zoete lekkernij en kauwt er bedachtzaam op. Wat nu?

‘Hans, het voorstel om Bloemhof naar zijn hel te sturen, sta ik helemaal achter. Het probleem is het tweede deel, het bijkomstige verzoek, of beter gezegd de eis van de dames. Daar kan ik niet over beslissen.’

‘Het een staat niet los van het ander.’

‘Deels, als ik zo vrij mag zijn. Anderzijds zie ik de voordelen als Yvette, die ik zeer hoog heb staan, slaagt om een extra dimensie aan de Blue Wasp toe te voegen. Emily’s bijdrage op dat gebied kan ik niet inschatten.’

‘Zij heeft zich in hologrammen gespecialiseerd. Vraag me niet om dat uit te leggen. Dan moet ik passen.’

Leon grijnst. ‘Wij ook. Ik begrijp nu ook dat je de zaken die je hier naar voren hebt gebracht, niet telefonisch met mij wilde bespreken. Ik denk dat dat in de toekomst zo moet blijven. Hoe wil je het verder afhandelen?’

‘Ik vlieg morgen terug naar Amsterdam. Mocht je nog vragen hebben, stel die dan aan Yvette. Als ik in jouw schoenen stond, zou ik een positief antwoord overwegen.’

Hans staat op en Leon en Albert doen hetzelfde.

‘Ik bel je als dat nodig is.’

‘De verbazing staat nog op je gezicht, of is dat een zorgelijke trek?’ vraagt Albert als Buurman het kantoor heeft verlaten.

‘Beide. Zijn analyse over Wolf was scherp, daar had ik niets aan toe te voegen.’

‘Zijn chantagepoging tussen de regels door, ook.’

Leon schudt zijn hoofd. 'Buurman zal Emily nooit zeggen wie volgens hem voor Wolfs dood verantwoordelijk is. Daar komt nog bij dat niemand van ons weet wat er zich in de Verenigde Staten werkelijk heeft afgespeeld, hoewel ik een sterk vermoeden heb. Dat heeft Hans ook. Maar op een dag komt Emily erachter en het zou zelfs kunnen dat Fabienne haar dat vertelt.'

'Wat wordt je advies? Ik neem aan dat je het met de premier bespreekt?'

Leon knikt. 'Zij zal mijn advies niet naast zich neerleggen als ik erachter sta om de maatschappij van Bloemhof te verlossen. Hij is volgens mij medeverantwoordelijk voor de ramp die ons land twee jaar geleden heeft getroffen. De Dienst kan de beide vrouwen controleren als zij hier zijn.'

'Leon, het neutraliseren van Bloemhof staat bij mij niet ter discussie, maar is het echt nodig dat beide vrouwen drie maanden gaan samenwerken met professor Finkenstein? Hoe komen ze bij die naam?'

De premier heeft hem in haar werkkamer uitgenodigd. Ze zit in een van de roodleren Oxford fauteuils en hij heeft op een handgebaar van haar tegenover haar op de bank plaatsgenomen. Op de witmarmeren ronde salontafel staat op een komfoortje een theekan. De premier pakt de met sierlijke lelies beschilderde kan en houdt die omhoog. 'Ook een kopje?'

'Nee, dank je, mevrouw', zegt Leon. 'Yvette kent hem niet persoonlijk, maar zij heeft op verzoek van de Dienst met ons samengewerkt. Dat ging over een zaak waarbij de professor door een jonge vrouw werd gechanteed.' Leon kijkt haar een moment vragend aan.

De premier drinkt van haar thee en knikt hem toe. 'Ga verder.'

'De Mossad beschikt weliswaar over een afdeling die zich met digitale ontwikkelingen bezighoudt, maar als het echt gecompliceerd wordt, moet de Dienst passen. Yvette Dubois woont digitaal op een andere planeet. Ik heb meerdere keren om haar hulp gevraagd en dat heeft positieve resultaten opgeleverd. Terug naar hun verzoek. Finkenstein is bezig met hologrammen. De ontwikkeling van die techniek is gecomplici-

ceerd en zijn medewerkers zijn, volgens een van mijn contacten, niet van zijn niveau. Anders gezegd, hij staat er alleen voor.'

'Hologrammen?'

'Daar heb ik mij gisteren door een professor van het Weizman Instituut over laten voorlichten. Nadat ik hem – waarschijnlijk een paar voor zijn gevoel domme – vragen had gesteld, gooide hij het tijdens zijn uitleg over een meer simpele boeg: "Zie het als een video, maar dan anders", besloot hij na tien minuten het gesprek. Dat zei me ook niets. Volgens de professor is het een tool om desinformatie te bestrijden. Zijn letterlijke woorden.'

De premier kijkt hem fronsend aan. 'Finkenstein? Dat is toch die professor die een nogal dubieuze rol heeft gespeeld bij aanslagen in Europa? Dat had toch ook met die jonge vrouw te maken? Wat was haar naam ook alweer?'

'Miriam Adler. Finkenstein heeft daar inderdaad indirect mee te maken gehad. Hij heeft berouw getoond en beterschap beloofd. De professor zet geen stap meer verkeerdt.' *Omdat de Dienst over nogal compromitterende foto's beschikt. Als zijn echtgenote, de dochter van de grootste diamantair in Israël, die onder ogen krijgt, laat ze zich van hem scheiden en kan hij zijn goede leventje vaarwel zeggen. Finkenstein weet dat wij hem in de tang hebben.*

'Leon, wat adviseer je?'

'Yvette is met onze wetenschappers hopelijk in staat om de Blue Wasp drone te verbeteren. Emily houdt zich bezig met hologrammen.'

'In hoeverre hebben wij problemen met desinformatie?'

'Met alle respect, mevrouw, daar valt tegenwoordig, op alle niveaus, niet meer aan te ontkomen.'

'Leon, hou de vinger aan de pols', reageert de premier schouderophalend, 'en geef de twee vrouwen niet de vrije teugel. Ze mogen drie maanden met onze professoren samenwerken en ik stel me voor dat de Mossad er ook de vruchten van plukt. Kunnen we het daarover eens worden?' De premier kijkt hem over haar kopje aan.

'Mevrouw, dat zijn we. Daarover verschillen wij niet van mening.'

Tel Aviv, drie maanden later

‘De beide dames zijn met een goed gevoel in het vliegtuig gestapt, begrijp ik uit je verhaal? Wat zijn wij er wijzer van geworden?’ vraagt de premier.

Leon zit tegenover haar in de kleine vergaderzaal waar hij haar regelmatig ontmoet. Op zijn advies zijn Jerel, de directeur van de Mossad, en Gilad, het hoofd van de IT-afdeling eveneens aanwezig. Een vrouw komt binnen met thee, koffie en kopjes. Leon pakt een flesje water dat op tafel staat en schenkt zich een glas in. De premier houdt het op thee. Jerel en Gilad maken van de aangeboden drank geen gebruik. Het kostte Leon enige moeite om de premier te overtuigen ook Jerel uit te nodigen. Hun relatie is nog steeds gespannen.

‘Mevrouw, het betreft twee projecten. Jerel weet wat er is bereikt en Gilad zit hier omdat hij veel beter dan ik uit kan leggen waar het om gaat.’ Hij knikt de Mossadmedewerker bemoedigend toe. *Beter hij dan ik. Bij de debriefing van Finkenstein en zijn collega Rosen heb ik maar geen vragen gesteld. Gilad begreep wat er werd gezegd. Jerel zat er, net als ik, een beetje voor spek en bonen bij.*

Gilad kucht en neemt het woord. ‘De Blue Wasp drone. Het is Yvette en professor Rosen gelukt om de gezichtsherkenning sterk te verbeteren waardoor nu ook een infrarode warmtesensor bij de doelopsporing wordt gebruikt. Dat heeft te maken met geleidende polymeren die...’

De premier steekt haar hand op. ‘Gilad, ik twijfel niet aan je technisch inzicht. Mijn vraag is wat we nu wel met die drone kunnen doen wat vroeger niet mogelijk was?’

‘Wanneer de Blue Wasp als killerdrone wordt gebruikt, dus na de lancering niet meer terugkomt, zal het in negenennegentig procent met een afwijking van niet meer dan vijftwintig centimeter op het doel inslaan. De snelheid van de drone, honderdzwintig kilometer per uur, is gelijk gebleven. De capaciteit van de lithiumbatterij...’

Leon ziet dat de premier een zucht slaakt en hij onderbreekt de Mossadmedewerker. ‘Gilad, de verdere technische details twijfelt de premier niet aan. Mijn dank voor je uitleg. Jerel, wat kan de Dienst met de verbeterde Blue Wasp?’

“Het wapen is dodelijk; wij zijn ermee in staat om terroristen uit te schakelen. Als die zich buiten Israël bevinden, kan een van onze agenten de drone activeren. Het werken ermee is bijzonder simpel omdat wij, met behulp van professor Rosen, vanuit Israël het gezicht van de terrorist kunnen programmeren.’

‘Elk land zal direct met de vinger naar ons wijzen’, merkt de premier op.

‘Mevrouw, de geschiedenis leert dat er altijd naar ons wordt gewezen’, zegt Leon. ‘Dat is onvermijdelijk.’

‘Jerel, hoeveel testen zijn er uitgevoerd?’

‘Daar heb ik de professor naar gevraagd. Er zijn in totaal acht Blue Wasps tegen doelen, in dit geval etalagepoppen, op diverse afstanden en in verschillende weersomstandigheden, getest. De doelen hadden alle verschillende gezichtskenmerken. Slechts één Wasp raakte niet het gezicht van de pop, maar de schouder. Die dag stond er veel wind en het regende.’

De premier knikt. ‘Leon, wil een en ander met de chef-staf coördineren. Weet dat ik die drones niet langer aan Oekraïne wil leveren. De helft is schijnbaar in Russische handen gevallen.’

‘Er worden er ook een aantal op het Dark Net aangeboden’, merkt Gilad op.

‘Dat verbaast me niets’, zegt Leon voor de premier kan reageren. ‘Mevrouw, een paar woorden over hologrammen?’

Ze glimlacht. ‘Mits ik het kan volgen.’

Leon draait zijn hoofd naar het hoofd van de IT-afdeling naast hem. ‘Gilad? Hou het simpel, ja?’

Met een onzekere blik op de premier begint Gilad aan zijn uitleg. ‘Professor Finkenstein werkt samen met het Israëlische bedrijf Real-View Imaging, dat gespecialiseerd is in driedimensionale holografische beelden. Wij spreken meestal over 3D-projecties. Dat is niet iets nieuws, maar wel de manier waarop die 3D-beelden met de nieuwste techniek worden gecreëerd. Gemakshalve noemen wij die 3D-projecties hologrammen, al is die benaming eigenlijk incorrect.’ Hij zwijgt en kijkt de premier, die hem fronsend aanhoort, aarzelend aan.

‘Ga door’, zegt Leon bemoedigend.

Gilad schraapt zijn keel. 'Het bedrijf is gelieerd met een Japans en een Koreaans bedrijf. Het systeem maakt interactieve 3D-beelden met een hoge resolutie mogelijk. De 3D-projecties zweven in de vrije ruimte, wat tot voor kort ondenkbaar was. De techniek is gebaseerd op voxels, dat zijn minuscule puntjes lichtplasma. Om een goede projectie te bereiken gebruikte het team laserstralen in combinatie met elektromagnetische pulsen met een duur van slechts één femtoseconde, wat overeenkomt met een miljoenste van een miljardste van een seconde. Daardoor kunnen...'

De premier heeft haar wenkbrauwen gedurende Gilads uitleg opgetrokken en steekt nu haar hand op. 'Leon, kun jij Gilad volgen?'

'Mevrouw, ik verzeker je dat dit de verkorte en vereenvoudigde versie is. Daarmee pretendeer ik niet dat ik begrijp wat Gilad met al zijn goede bedoelingen probeert uit te leggen.'

'Jerel, wat heeft de Dienst aan hologrammen? Heb je er wel eens mee gewerkt? Heeft de ontwikkeling ervan enig nut voor ons land?'

'Als wij voldoende gegevens hebben, zoals bijvoorbeeld over het terrein, een gebouw of zelfs personen, geven driedimensionale, ofwel 3D-beelden veel meer informatie dan een normale video over diezelfde materie. Wij hebben er nog nooit mee gewerkt, maar zowel Gilad als ik zien de voordelen ervan in.'

'Het lijkt wel of ik naar een sciencefictionverhaal zit te luisteren. Leon, heb jij dat gevoel ook?' De premier knikt hem vriendelijk toe.

'Ja, maar ik begrijp beter waar Gilad het over heeft als ik naar films zoals HALO kijk. Daar komen ook veel hologrammen in voor. Ik ga er maar vanuit dat zoiets werkelijkheid wordt.'

Ze zucht. 'Ik wilde dat ik tijd had om ook naar films te kijken. Mijn dank voor de uitleg. Ik had graag "heldere uitleg" gezegd, maar dan geef ik mijzelf teveel eer. Leon, blijf nog even zitten.'

'Wat nu?' vraagt ze als Gilad en Jerel weg zijn.

De premier en Leon gaan samen ver terug. In de periode dat zij de functie van minister van Binnenlandse Zaken bekleedde, was hij directeur van de Mossad en legde hij verantwoording aan haar af.

‘Mevrouw, Bloemhof zal spoedig niet meer onder ons zijn. Emily, die zich hier met professor Finkensteen over hologrammen heeft gebogen, zal de economische toestand in haar land aan de kaak stellen. Dat zou wel eens politieke gevolgen kunnen hebben. Het land heeft grote problemen omdat de EU de regering heeft opgedragen om de landbouw en veeteelt met ongeveer vijftig procent te verminderen. Dat heeft weer te maken met natuurbeheer, of wat ervoor doorgaat. Het volgend jaar worden er in Nederland verkiezingen gehouden en de Groene Orde, de partij waar Bloemhof de lijsttrekker van is, heeft volgens de opiniepeilingen een goede kans om de grootste te worden. De gedoodverfde premier is dan Bloemhof. Die wordt echter binnenkort met alle eer begraven, waarna er een heksenjacht zal volgen op iedereen die niet de Groene Orde in Nederland aanhangt.’

‘Wij hebben andere zorgen, Leon. Ik zal de chef-staf vragen wie er opdracht heeft gegeven om die Blue Wasp drones aan Oekraïne te geven. Hoewel het maar een klein aantal betreft, ben ik daar zeer ontstemd over. Tijdens de ramp die ons twee jaar geleden heeft getroffen, heeft de Russische premier ons niet in de steek gelaten. En nu leveren wij drones aan Oekraïne? Weet je zeker dat dit niet door Jerel is geadviseerd?’

‘Daar twijfel ik geen moment aan. Ik ga ervan uit dat de minister van Defensie daar de hand in heeft gehad.’

Ze knikt. ‘Hou me op de hoogte van de ontwikkelingen. Misschien moet je nog eens contact opnemen met je Russische collega. Excuses zijn in dit geval op zijn plaats.’

Kollum

Lya is Atte gevolgd naar het hek van hun landgoed, waar een man en een vrouw op hen wachten.

‘En u bent?’ vraagt Atte. Hij is gekleed in een verschoten, militaire camouflagebroek en een grijs shirt met daarover een bruin, leren jack dat zijn beste tijd heeft gehad. Argwanend kijkt hij de bezoekers aan, van wie de man hem een groene, plastic map overhandigt.

‘Atte, rustig’, fluistert zij. Ze werpt een blik op de beveiliging van het bedrijf dat al bijna drie jaar hun landgoed bewaakt. *Dit gaat fout. Atte*

ergert zich al weken aan de brief die hij van het ministerie van Landbouw heeft gekregen.

Een van de beveiligers heeft Atte gewaarschuwd dat een man en een vrouw hem willen spreken. Lya heeft hem geadviseerd om hen vriendelijk op de boerderij te ontvangen, maar die moeite had ze zich kunnen besparen. Atte heeft anders beslist en daarom staan ze nu op het modderige pad. Het zij zo. De brief van het ministerie heeft hij achteloos in het ronde archief, oftewel de prullenbak, gedeponneerd.

‘Zandstra is de naam. Naast mij staat mevrouw Gilles. Wij zouden graag een gesprek met u aangaan.’ De man steekt zijn hand uit.

Atte negeert het gebaar en kijkt de twee verveeld aan. ‘Stikstof?’

‘Daar willen wij het met u over hebben.’ De man trekt zijn hand terug en zegt: ‘U hebt niet op een eerder schrijven van de minister gereageerd.’

‘Dat is me helemaal ontschoten. Wat wilt u precies?’

‘De situatie is ernstig’, zegt de vrouw. ‘Nederland dient zich aan de EU-regelgeving te houden en de minister heeft besloten...’

‘Bespaar me uw geneuzel’, onderbreekt hij haar ruw. ‘Je kunt mij nauwelijks een producent van agrarische producten noemen, of hebt u het over aardbeien en nog wat kleinschalige teelt, waar alleen mijn partner en een stuk of wat geitenwollensokken figuren zich mee bezighouden?’

‘Op uw land grazen twintig Schotse Hooglanders’, gaat de vrouw onverstoorbaar verder.

‘U bent slecht op de hoogte. Drieëntwintig, u vergeet de kalveren. Maar die worden binnenkort verkocht.’

‘De dieren dragen niets bij aan de productie van melk en vlees omdat u die uitsluitend als grazers voor het kort houden van het gras in de weilanden houdt.’ De vrouw laat zich niet uit het veld slaan.

Lya trekt een frons in haar voorhoofd. *Ik word hier niet goed van. Negentien koeien en een stier. En daar vallen ze in Den Haag over? Haar collega staat er enigszins bedremmeld bij. Als ze denken dat Atte meewerkt, komen ze bedrogen uit. Ik denk dat hij nog eens tien extra blauw-wit-rode vlaggen in het land zet. Ze kijkt naar haar partner en besluit dat het beter is om zich niet met de gang van zaken te bemoeien.*

Atte kraakt zijn knokkels en hij haalt eens diep adem. 'Mevrouw, vertel mij nu eens waarom u hier verschijnt en bespaar me het stikstofdeel. Daar gelooft toch geen enkele boer in.'

'Simpel. Namens de minister wil ik u verzoeken om zich van de Schotse Hooglanders te ontdoen.'

'Omdat die dieren schijten en een scheet laten? Dan doen wij, mensen, toch ook? Dus wij moeten dan ook maar aan het gas? Geloofst u nou echt dat ik die dieren naar het slachthuis breng? Over mijn lijk.'

Atte wil zich omdraaien en terug naar de boerderij lopen, als de man het woord neemt. 'Meneer Adriaanse, wij staan hier slechts in opdracht van het ministerie. In de map staan alle details. Wij gaan met u de discussie over stikstof niet aan. Zo heeft mijn collega dat niet bedoeld.'

'Oh? Ik kreeg een heel andere indruk. Nu ik erover nadenk, die map heb ik niet nodig.' Hij laat die uit zijn hand vallen, maar nog voor die in de modder valt, vangt Lya hem op. Ze ziet dat Atte zijn wenkbrauwen fronst, maar hij maakt er geen opmerking over.

'Mocht de Mobiele Eenheid, de ME, hier verschijnen, dan wordt het oorlog. Of denkt u dat ik hier alleen sta als de minister denkt tot actie over te moeten gaan? Er is nog geen enkele boer onteigend. Dat klopt toch? Twintig Schotse Hooglanders! Gaat u hierna naar de dierentuin, waar vast ook wel gescheten wordt? Vergeet de olifanten niet. Ik kan ze soms hier ruiken.'

Met die woorden draait hij zich om en loopt naar de boerderij. Lya volgt hem op de voet.

'Koffie?' Ze wacht zijn antwoord niet af, pakt zijn hand en trekt hem mee naar de ruime woonkeuken. Even later zitten ze naast elkaar op een witgeschilderde, houten bank. Een vrouw is bezig om de lunch te bereiden.

'Ruikt lekker', zegt Atte. 'Ik begon mij kwaad te maken. Schotse Hooglanders. Hoe verzinnen ze het.'

Lya komt met twee mokken koffie terug. Ze zet er een voor Atte neer, die de geur behaaglijk opsnuift voor hij een slok neemt.

'Daar heb ik je een maand geleden voor gewaarschuwd. Denk je echt dat het ministerie je nu met rust laat? Ze willen een voorbeeld stellen en

denken dat ze een zaak hebben omdat die twintig runderen niets aan de voedselketen bijdragen. Atte, je optreden heeft de standpunten alleen verhard. Dat was niet slim.'

'Ik vond mijn opmerking over die olifanten anders best geslaagd', grijnst Atte.

'Ik had dat gesprek beter kunnen voeren. Je strijkt die twee vertegenwoordigers niet tegen de haren in, maar de minister die voor de klimaat oppergod in Brussel moet buigen.'

'Je bedoelt die joker die oproept om je kleren minder te wassen, met een trui in je huiskamer naar de tv te kijken en met een flanelen pyjama in bed te stappen? Die vent woont in een meer dan riant woning en krijgt elke maand een klauw geld waar de honden geen brood van lusten. De eikel!'

'Lieverd, wees blij dat je mij hebt. Ik ben een stuk warmer dan een pyjama.'

Atte schiet in de lach. 'Je bent alleen op dat gebied al een lot uit de loterij.'

'Wil je dat ik de lunch nu op tafel zet?' vraagt de vrouw die twee borden omhooghoudt.

'Lieke, prima', zegt Lya. 'Stokbrood met warme zalm en Griekse salade. Allemaal gezond. Kom je aan tafel, Atte?'

Na de lunch loopt Lya met Atte door het land. Het is maart en een waterig zonnetje slaagt er niet in om de temperatuur wat aangenamer te maken. Het heeft de afgelopen nacht geregend en hier en daar staan plaspen water in het weiland. De boerderij is omgeven door bijna negentig hectare land. Ongeveer de helft ervan wordt gebruikt voor alternatieve landbouw. Lya is er zich steeds meer in gaan interesseren en ook Atte is vaak op het land te vinden. Ze heeft het gevoel dat hij dan tot rust komt. Er is geen betere plaats om je gedachten de vrije loop te laten. De dood van Wolf en Ouwehand heeft hij nog steeds niet verwerkt. Atte heeft haar meer dan eens verteld dat hij verschrikkelijk veel geluk heeft gehad. 'Eigenlijk had ik ook onder de zoden moeten liggen', heeft hij haar gezegd. Ze heeft hem aangehoord en nooit commentaar geleverd. De

namen die hij noemt, heeft ze vroeger al vaker gehoord. Wolf, Remco, Ouwehand, Fjodr, Kirill, Johnny... De lijst is soms langer.

‘Ik denk dat je niet luistert’, zegt ze na een paar minuten. Ze heeft geprobeerd hem af te leiden door over de nieuwe aanplant van perziken in de boomgaard te vertellen.

Atte zucht. ‘Nee, niet echt. Mijn gedachten dwalen altijd af als ik in het land loop. De Schotten.’ Hij wijst met zijn hand naar de Hooglanders van wie er een paar opkijken voor zij verder grazen. ‘Die twintig moeten voor die pluchezitters het voorbeeld worden waarna de echte boeren worden geacht om het hoofd in de schoot te leggen. Dat zal niet gebeuren.’

‘Geen zorgen voor de dag van morgen. Ik ben morgenavond door Emily voor een diner uitgenodigd; Ilse heeft iets georganiseerd. Ik blijf de nacht bij Emily slapen, ja?’

‘Nou, dan komt die flanellen pyjama toch nog van pas.’ Met een glimlach trekt hij haar naar zich toe. ‘Ik ga een paar boeren bellen en overleg met hen. Zij zijn beter van de regeringsuitwassen op de hoogte dan ik.’

‘Atte, laat Bert het voortouw nemen. Hij overlegt met andere organisaties en is een begaafd spreker. Doe geen domme dingen.’

‘Ik beloof je dat ik dat zal proberen.’

Het klinkt weinig overtuigend. Ze neemt zich voor om zelf die boer ook te bellen. Atte is een gevaar voor zichzelf en anderen als hij door het lint gaat en daar is, vooral na de dood van Wolf, heel weinig voor nodig.

Amsterdam

‘Het is lang geleden dat we elkaar hebben gezien’, zegt Nicole Maas nadat de ober de bestelling heeft opgenomen. Ze zit met Emily, Lya, Yvette en Ilse in het Ciel Bleu restaurant op de 23ste verdieping van het Okura hotel in Amsterdam. Het restaurant is exclusief en het is voor haar de eerste keer dat ze er te gast is. Emily heeft haar namens Ilse uitgenodigd om hier samen te komen. Ze heeft er bij gezegd dat Yvette en Lya ook aanwezig zullen zijn. Verder geen reden. Het heeft haar nieuwsgierig gemaakt.

Het ijs, voor zover al aanwezig, is spoedig gebroken, maar allen vermijden het noemen van de naam “Wolf” en die van andere bloedbroe-

ders. *We hebben het over restaurants, het weer en andere onbenulligheden, terwijl ik op het puntje van mijn stoel zit. Emily weet waarom we bij elkaar zijn gekomen en Yvette natuurlijk ook. Ilse's partner neemt nauwelijks aan het gesprek deel, haar wereld ziet er anders uit. Moet ik het voortouw nemen? Nee, geduld is een schone zaak.*

De garnalencocktail als voorgerecht is een streling voor de tong en ze geniet er met volle teugen van. Het gesprek gaat nu over kleding. Nicole luistert met een half oor. Allen zien er netjes gekleed uit, maar Ilse spant met haar nauwsluitende, zalmkleurige jurk, die haar als gegoten zit, de kroon. De gouden armbanden, oorbellen en een dunne halsketting met een briljant completeren het geheel. Voor Ilse is het casual, denkt ze met een glimlach. Ilse heeft vast uren aan haar make-up besteed, maar de kraaienpootjes zijn niet meer weg te werken. Maar wat maakt dat uit? Zij doet daar geen moeite meer voor. Het is nu eenmaal zoals het is. Yvette heeft een zwart broekpak aan dat ook niet bij C&A is gekocht, denkt Nicole met een glimlach. De Anonymus hacker draagt als sieraad alleen haar trouwring. Lya maakt een gespannen indruk. Ze valt in haar spijkerbroek en dito bloes en jack voor wat betreft de kleding van de anderen een beetje uit de toon.

‘Hoe is het met Snowy?’ vraagt Emily belangstellend.

Voor Yvette kan antwoorden, neemt Ilse ietwat pruilend het woord. ‘Het bankstel is aan flarden. Als het aan mij had gelegen, zat Snowy al jaren in een asiel. Heb jij betere ervaringen met die twee monsters van jou?’

Iedereen schiet in de lach. ‘Duke en Willow. Ach nee, maar ik beleef veel plezier aan hen en zou ze voor geen goud willen missen.’

‘Wij Snowy ook niet, toch, sis?’ vraagt Yvette aan Ilse die wat mompelt en daarna liefdevol naar haar kijkt.

Het gesprek gaat nu over katten. Nicole doet er het zwijgen toe. *Het lijkt wel of ze het over kinderen hebben!* Zij heeft geen kat, maar af en toe een huisgenoot. Tot nu toe heeft ze het nooit langer dan zes maanden met een man uitgehouden. Misschien is een kat nog niet zo'n slecht idee. Ursula heeft haar toevertrouwd dat ze steeds meer naar vrouwen kijkt, maar daar kan ze zich niets bij voorstellen. Anderzijds ... mannen...

Gek, dat ze nu, twee jaar nadat Wolf in een urn uit de Verenigde Staten is teruggekomen, bij elkaar zitten. Haar contact met Emily is na Wolfs dood langzaam doodgebloed en dat was niet haar te verwijten. Emily gaf steeds vaker “niet thuis”. Lya... Attes partner treedt nooit op de voorgrond, maar heeft een uitgesproken mening. Voor zover ze zich kan herinneren heeft ze haar in ruim twee jaar slechts twee keer vluchtig ontmoet. *Wat kan, bij alle goden, de reden zijn dat wij nu bij elkaar zitten?*

De ober brengt het hoofdgerecht. Het Japanse Wagyu-vlees smaakt verrukkelijk en de kruiden die de chef gebruikt, maken het een onvergetelijke delicatessen. Het gesprek staakt en allen genieten van wat er voor hen is geserveerd. Emily houdt het op kreeft die er ook heel smakelijk uitziet. De enige die zonder veel interesse haar eten naar binnen werkt, is Yvette. Na iedere hap staart ze op haar mobiele telefoon en tikt iets in. Niemand, ook Ilse niet, maakt er een opmerking over.

Ilse gaat staan en pakt haar glas, zeggend: ‘Geen wijn, maar sprankelend bronwater. Wat ik na deze copieuze maaltijd wil bespreken, heeft de volle aandacht van iedereen nodig. Ondanks dat het geen wijn is, wil ik een toast op ons uitbrengen en ik stel het zeer op prijs dat ook Nicole en Lya de moeite hebben genomen om acte de présence te geven. Gezondheid.’

Allen steken hun wijnglas met water omhoog. De kristallen glazen tikken tegen elkaar.

‘Dit soort uitnodigingen sla ik niet af’, glimlacht Nicole en maakt een wijds gebaar. ‘Het gaat in alle eerlijkheid iets boven mijn persoonlijk bestedingspatroon.’

‘Bonnetje voor Jan?’ vraagt Ilse met een knipoog, duidend op haar zakelijke partner van IMPF en ISPF.

‘Ik wil hem geen hartaanval bezorgen.’

‘Daar kan ik me wel iets bij voorstellen’, glimlacht Ilse. ‘Het wordt tijd om opening van zaken te geven. Yvette?’

Ilse gaat weer zitten. Yvette neemt niet de moeite om op te staan. Dat is ook helemaal niet nodig, denkt Nicole. Maar Ilse heeft nu eenmaal meer gevoel voor decorum. Een grotere tegenpool dan haar partner Yvette moet nog geboren worden.

‘Ik heb de plaats voor deze ontmoeting met zorg uitgekozen. Behalve de sfeer en het uitstekende eten speelt nog een belangrijk aspect mee: veiligheid. Mobiele telefoons.’ Yvette pakt er nog een uit haar tas en legt die naast de telefoon waar ze tijdens het eten regelmatig op keek en af en toe iets op intikte. De roodharige trekt de aandacht van de ober door haar telefoon omhoog te steken. De man komt even later met een doos terug die geheel met aluminiumfolie is omwikkeld. De ober zet de doos op tafel en verwijderd zich.

‘Alle telefoons uitzetten en in de doos leggen. De deksel is, zoals je ziet, ook met folie bewerkt.’ Yvette legt haar twee telefoons in de doos en de anderen volgen haar voorbeeld. Nicole is de enige die er slechts één bij zich heeft. Na de laatste telefoon doet Yvette de doos dicht.

‘Is het zo geheim wat je met ons wilt delen?’ vraagt Nicole nieuwsgierig met een sceptische ondertoon.

‘Dat is het.’ Yvette pakt twee mobiele telefoons uit haar tas en geeft die aan haar en Lya. ‘Alleen onze vijf nummers staan erin geprogrammeerd. Je kunt er elke website mee bezoeken, maar uitsluitend met elkaar telefoneren. Als er een nummer bijkomt, programmeer ik dat op afstand. Deze telefoons kunnen niet worden getraceerd. De code staat aan de achterkant. Verwijder die nadat je hem uit je hoofd kent. Aan de zijkant zit een rode knop.’ Yvette wijst op een van de toestellen. ‘Als je die drie keer binnen één seconde indrukt, werkt de telefoon niet meer. Iemand die het toestel daarna in handen krijgt, kan er niets mee. Een stukje ingebouwde veiligheid. Nog vragen?’

‘Ik heb nog een oude die je vroeger ook hebt geprogrammeerd.’

‘Vergeten te noemen. Die werken na vandaag niet meer. Geef die de volgende keer als we elkaar zien terug, of sla het toestel met een hamer aan diggelen.’

Het wordt stil. Die telefoon is gemakkelijk, maar ik heb hem het laatste jaar nauwelijks gebruikt. Ik vraag me nog steeds af wat Emily en Yvette van mij willen.

‘Dan geef nu ik het woord aan Emily’, zegt Ilse.

De vroegere partner van Wolf zet haar beide ellebogen op tafel en vouwt haar handen ineen. ‘Er zijn twee zaken die niet geheel los van elkaar staan: Frank Bloemhof en het welzijn van ons, Nederlanders.’

Verbaasd kijkt Nicole haar aan. 'Frank Bloemhof? Emily, ik dacht dat je dat boek al jaren geleden had dichtgedaan.'

Dus daarom zit Lya hier. Atte heeft vast een BlackOps in gedachte en schuift haar naar voren om zijn idee te verkopen. Emily is daarvan natuurlijk op de hoogte. Denkt ze er echt aan om alsnog achter Bloemhof aan te gaan, omdat hij volgens haar medeverantwoordelijk is voor de dood van haar partner? Dat is vergezocht, en dat weet Emily ook.

'Bloemhof is nooit uit mijn gedachten geweest.'

'Maar ... hij is nu de voorzitter van de grootste politieke partij en maakt kans om premier te worden.'

'Ons land is voor een deel al naar de knoppen. Veel mensen leven in armoede.'

'En dat is de schuld van Bloemhof?' kan ze niet nalaten op te merken.

'Daar heeft hij aan meegewerkt. Sinds twee jaar is er een onverklarebare oversterfte omdat mensen met klem werd aangeraden om een vierde en zelfs een vijfde zogenaamde booster te nemen. Of was je daarvan niet op de hoogte?'

Nicole perst haar lippen op elkaar en kijkt naar Emily, die met vuur heeft gesproken. Yvette en zelfs Ilse doen er nog het zwijgen toe. Lya staart voor zich uit. Nicole schenkt zich een glas water in om tijd te winnen.

'Dat heeft twee oorzaken. Door de hoge energieprijzen, vooral van het gas en de daaraan onlosmakelijk gekoppelde voortwoekerende inflatie, hebben veel mensen de afgelopen twee winters het erg moeilijk gehad. Daardoor kreeg het griepvirus de kans om hard toe te slaan. Daar ben je het toch mee eens?'

'En die boosters hebben geholpen?' vraagt Ilse cynisch.

'Dat weet je toch niet? Misschien waren er zonder die injecties nog meer mensen overleden.'

'Of niet', neemt Emily het woord weer. 'De overheid wilde de boosters zelfs verplicht stellen.'

'Dat is volgens mij niet waar', reageert ze aarzelend.

'Jaren geleden kwam je een restaurant niet in als je je groene vinkje niet kon tonen, ja toch?' zegt Ilse. 'Dat belachelijke fenomeen steekt nu

weer de kop op. Ik heb ook zo'n vinkje, maar daar heeft Yvette voor gezorgd.'

'Wat heeft dat allemaal met Bloemhof te maken?' vraagt Nicole.

'Hij is fervent voorstander van verplicht vaccineren en de bijbehorende app, of het vaccinatiepaspoot. Daarnaast heeft hij openlijk geroepen dat de voor veel mensen onbetaalbare gasrekeningen een zegen voor het klimaat zijn. Dat zorgt ervoor dat de alternatieve energie, die volgens hem de toekomst is, met rasse schreden naderbij komt. Dure zonnepanelen, zwaar gesubsidieerde windenergie, elektrische auto's die niet veel mensen kunnen betalen en het sluiten van de kerncentrales die wij hebben. Hij heeft niet alleen het vuurtje opgestookt, maar zorgt er ook voor dat de gemiddelde Nederlander het steeds slechter krijgt.'

Nicole fronst haar wenkbrauwen. 'Het klimaat is niet onbelangrijk.'

Waar willen de drie vrouwen heen? Lya heeft nog geen woord gezegd. Wat er door Emily naar voren wordt gebracht, komt niet alleen van haar, ze heeft het vast eerder met Ilse en Yvette besproken.

Ilse steekt haar hand op en de ober komt naar hen toe. 'Ik stel voor dat we nog iets nuttigen. Koffie, thee, frisdrank?'

Het duurt een minuut of tien voor Emily de draad van het verhaal weer oppakt. 'Geloof me, ik ben niet tegen het zoeken naar meer vriendelijke vormen van energie. Als morgen wind- en zonne-energie goedkoper worden dan benzine en gas, en geld het enige probleem zou zijn dat er bij die vormen komt kijken, schakelt iedereen direct over. Maar dat is niet zo. De Groene Orde, die van een beweging is uitgegroeid tot een politieke partij, schreeuwt van de daken dat we allemaal zo ongeveer terug naar het Stenen Tijdperk moeten, zogenaamd om de aarde te redden. Het probleem is dat de massa Bloemhofs prediking en die van zijn volgelingen voetstoots aanneemt. De mensen worden besodemieterd. Zoiets heet desinformatie.'

'Emily, ik ben de draad kwijt. Je hebt veel verteld waarover ik best na wil denken, maar heb nog steeds geen idee waarom ik hier zit. Niet dat ik de uitnodiging niet op prijs stel', laat ze er met een flauwe glimlach op volgen.

'Bloemhof.' Yvette neemt het gesprek over. 'Geen van ons is tegen het zoeken naar alternatieve energie zolang daar realistisch over wordt gediscussieerd. Als ik daartoe in staat was, zou ik daar mijn steentje toe bijdragen, maar op dat gebied ben ik een leek. Ik beschouw mezelf echter ook als een realist. Zoals wij hier zitten, hebben wij geen last van hoge energienota's, maar kijk eens om je heen: gaarkeukens, sporthallen om mensen warm te houden, een onvoorstelbare werkeloosheid, duizenden mensen, zelfs hele gezinnen die op straat worden gezet. En dat wordt door de Groene Orde en nog een handvol idioten een zegen voor de planeet genoemd?'

'Daar ben ik het ook niet mee eens, maar wat heeft dat...'

'Nicole, denk je nog wel eens aan Wolf?' onderbreekt Emily haar.

Het is de eerste keer dat die naam vanavond valt. Nicole knijpt haar ogen iets samen. 'Ja, eigenlijk heel veel. Ik ... ik heb met hem al het nodige meegemaakt toen ik nog directeur van de AIVD was. Dat weten jullie. Voor mij was hij in veel opzichten een heel speciaal persoon.'

'Daarom zit je ook hier, daarom heb ik je uitgenodigd. Yvette en Emily hadden hun twijfels of dit wel verstandig was. Ik wil je alleen vragen om wat wij vanavond bespreken, strikt onder ons te houden', zegt Ilse.

Waar heb ik dat meer gehoord.

'Wolf heeft mij dat meer dan eens voorgehouden. Hoewel ik met zijn acties in het verleden steeds meer moeite kreeg, heb ik mij daar altijd aan gehouden. Dat zal nu niet anders zijn.'

'Bloemhof gaat van het toneel verdwijnen. Hij leeft al twee jaar in geleende tijd. Yvette zal je uitleggen hoe de Groene Orde het binnenkort zonder hem zal moeten stellen.' Ilse kijkt haar zelfverzekerd aan.

Ze heeft iets meedogenloos over zich; je moet haar niet tegen je hebben. Van Ursula heb ik begrepen dat Ilse vroeger het nodige heeft meegeemaakt, iets waar ik het fijne niet van weet.

'Ik neem aan dat Atte met een voorstel is gekomen? Lya, zit jij daarom hier?' vraagt ze.

'Nee, absoluut niet. Atte lanceert af en toe een plan, meer een proefballonnetje, waar na vijf minuten de lucht uitloopt. Ik zit hier, denk ik, om een andere reden.'